

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes
aliquot**

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula XIX. Oppositorum opposit a sunt consequentia

urn:nbn:de:bsz:31-102400

etiam dicitur *non ens*, nempe (1.) omne id sic appellatur, quod *actus non est*, sive esse possit, sive non, quomodo opponitur enti in priori significatione. (2.) Id tantum, quod *ita non est, ut nec esse possit*, quomodo enti in secundâ significatione, opponitur.

REGULA XIX.

Oppositorum opposita sunt consequentia.

I. Si oppositum est in opposito, etiam propositum erit in proposito, ait Aristoteles *IV. Top. c. IV. §. 5.* sed de eo ex professo tractat *II. Topic. c. IIX.* secundum Pacium, & per omnia oppositorum genera id consideratur. Per consequentia autem intelliguntur *prædicata, quæ de aliquo universaliter possunt affirmari*, propterea, quod hujusmodi prædicata ex aliis per bonam consequentiam inferantur. Dicuntur tamen respectu antecedentium, h. e. eorum, de quibus universim affirmari possunt. Ita consequens est *animal*, antecedens *homo*, quia ex hoc, quod *aliquis homo est*, sequitur, ipsum *esse animal*. Et hoc modo sumit antecedentia & consequentia Philosophus *I. prior. cap. XXIX.*

II. Est a. duplex consequentia inter contraria: altera *ἴπιν τὰ ὄντα* seu *directa*, & altera *ἀνὰ πάλιν* seu *ordine inverso*. Illa consistit in hoc, quod oppositum prædicati seu consequentis inferretur de opposito subjecti seu antecedentis. Sunt igitur

hic

hic inter se opposita duo prædicata, similiter & duo subjecta. Hæc verò id importat, quod oppositum subjecti infertur de opposito prædicati. Et propterea dicitur *consequentia de ordine inverso*, quia nimirum oppositum subjecti fit prædicatum & oppositum prædicati fit subjectum.

III. Considerat autem primò hæc Aristoteles a contradictoriè oppositis, in quibus consequentia ordine inverso locum habet perperuò, sine ulli exceptione; ut, *Quicquid est fortitudo, est virtus*. E. *quicquid non est virtus, non est fortitudo*. *Homo est animal*. E. *quicquid non est homo, non est animal*. Et vicissim: *Quicquid non est animal, non est homo*. E. *quicquid non est homo, non est animal*. Valet & ad destruendum: Ut si quis diceret, *omne honestum esse iucundum*, refelleretur ex eo, quòd *si omne honestum est iucundum quicquid non est iucundum, non sit honestum*, quod falsum. Hæc consequentia pertinet ad secundam figuram syllogismi conditionalis, & videtur quoque nihil aliud esse, quàm conversio, quam *per contrapositionem* vocant. Consequentia directà hic exclusã est: non enim ex contradictorio subjecti sequitur contradictorium prædicati. Nam hoc verum est: *omnis homo est animal*; falsum autem: *quicquid non est homo, non est animal*, Cujus rei ignorantia erravit Melissus, qui ita fuit argumentatus, *Factum habet principium*. E. *non factum non habet principium*. Excipienda autem sunt illæ præ-

præ-

prædicationes, in quibus subjectum & prædicatum sunt convertibilia. In his enim directa consequentia locum habet, quemadmodum sequitur: *Omnia homo est capax discipline. E. quicquid non est homo, non est capax discipline.*

IV. In contrariis potius valet directa consequentia, ut, *Fortitudo est virtus. E. sequenda: Ignavia est vitium. E. est fugienda.* Interdum autem & inverso ordine fit consecutio, ut: *sanitas seu bona corporis habitudinis consequens est sanus est.* Sed *nausea* non est consequens morbus, sed potius morbi consequens est *nausea*; omnis enim æger mali habitus est, non tamen omnis, qui mali habitus est, æger est, cum plerique sani sint mali habitus.

V. In privativè & relativè oppositis tantum esse consequentiam directam, ait Aristoteles. Ita quia visus est *divisus*, cæcitas erit *divisus*, & quia triplum est multiplex, etiam subtriplum erit submultiplex. Et quia visus est sensus, etiam visibile erit sensibile; visus enim visibili, & sensus sensibili relativè opponantur.

VI. Verum enim verò, ut ea, quæ de contradiatoriè oppositis dicta sunt, universam veritatem habent, nec aliter se habere possunt, ita quantum ad reliqua oppositionis genera, plurima & varie sese offerunt instantia. Hæ enim consequentiæ sunt nullæ: I. *Album est coloratum, est visum.*

visibile. E. nigrum non est coloratum, non visibile.
 II. Omnem hominem currere, est falsum. E. nullum
 hominem currere, est verum. Nam & hoc
 posterius falsum est. Sunt autem hæc; omnem,
 & nullum hominem currere, contraria, sicut & ve-
 rum & falsum. III. Album est sanum. E. nigrum
 est egrum. IV. Prodigalitas est vitium. E. illibera-
 litas est virtus. V. Videns est vivens. E. cæcus est
 mortuus, quod exemplum est in privativè oppo-
 sitis. VI. Sensibile est scibile. E. sensus est scientia,
 quæ sunt relativè opposita.

VII. Alexander ad illa verba: *Amplius quæcum-
 que*, &c. propositionem seu Regulam procedere
 in pluribus, non omnibus, expressè ait, & Zaba-
 rilla de accret. c. V. probabilitatem, non necessi-
 tatem habere scribit. Ex quò ipsò jam illi, qui sic
 colligunt: *Mala opera damnant. E. bona salvant*,
 argumenti hujus debilitatè perspicere debuerant.

IIIX. Nonnulli ad veritatem hujus Regulæ, &
 bonitatem consequentiãrum inde formatarum,
 dicunt requisi, ut prædicatum cum subjecto re-
 ciprocetur quâ explicacione jam responsum fue-
 rit ad omnia argumenta §. VI. proposita, in nul-
 lò enim prædicatum prioris propositionis reci-
 procatur seu convertitur cum subjecto, quemad-
 modum manifestum est. Alexander dicit, argu-
 mentationes juxta hanc Regulam non esse sanas.
 quando prædicatum sequitur ad utrumque con-
 trariorum, quæ loco subjecti ponuntur, quemad-
 modum

modum coloratum & visibile utriusque, tum nigri, tum albi, consequens est; sicut & vitium non prodigalitatem tantum, sed & illiberalitatem consequitur, & falsum non tantum est consequens illius: *Omne hominem currere, sed & hujus; nullum hominem currere*; & vivens etiam tam videntem quam cœcum sub se complectitur.

IX. Sed liceat per exempla sigillatim ire. Ad I. dicimus. Aristotelem non loqui nisi de oppositis ejusdem generis, h. e. eo oppositionis genere, quo subjecta opponuntur, debent etiam opponi prædicata. Id non fit in illis primis exemplis. Nam subjecta sunt contraria, nempe *album & nigrum*, sed prædicata, nempe *coloratum & visibile*, non sunt contraria, sed *colorato* opponitur ibi negatio *non esse coloratum*, & *visibili* *invisibile*, quod & ipsum non est contrarium visibili, sed vel privationem vel negationem ejus significat.

X. Ad II. Resp. Agimus hic de oppositis incomplexis, seu ut in terminis attenduntur, quomodo de iis Aristoteles in *Lib. Categ.* agit, & in relativè, privativè, contrariè, & contradictoriè opposita distribuit. At hoc modo *omne hominem currere, & nullum hominem currere*, non sunt contraria, nec ad aliud ullum oppositionis genus pertinent. Fit enim in hiis duobus: *Omne hominem currere, & Nullum hominem currere*, oppositio tantum per signa *omne & nullum*. At opposita, de quibus nos agimus, non confi-

tu-

tuuntur
nus per
tionibus
pretatio

XI.

id quod f
quod tan
tingente
bonam c
ci potest
lam: Est

XII.

prædicat
rum, qua
enim præ
jecti, etia
tia fallit
feruorem
vorem, n
apud Sch

XIII.

qua opp
modo se

XIV.

ativè op
jectum a
siri. Cùm
certa sub
gumenta

tuntur per signa. Unde præsens exemplum potius pertinet ad oppositionem, quæ est in enunciationibus, de quibus Philosophus in Lib. de interpretatione.

XI. In III. nego, *sanum esse consequens albi*, id quod facile cuique constat ex §. II. Id enim, quod tantum particulariter prædicatur, & contingenter ipsi convenit, non inferitur ex illò per bonam consequentiam: quemadmodum non dici potest: *Omne album esse sanum*; nec sequitur etiam: *Est albus. E. est sanus*.

XII. At Regula nostra loquitur de hujusmodi prædicatis, quæ sunt *consequentia respectu subjectorum*, quæ admonitio probe observanda est. Nisi enim prædicatum sit necessarium consequens subiecti, etiam universa contradicentium consequentia fallit: ut, *dies caniculares maximum obtinent fervorem. E. qui dies non maximum obtinent fervorem, non sunt caniculares*. Vide multa exempla apud Schegkium.

XIII. Ad IV. ajunt, non valere in contrariis, quæ opponuntur per excessum & defectum, quomodo se habent prodigalitas & illiberalitas.

XIV. Ad V. dico, fallere consequentiam in privativè oppositis, quando altera negatio tollit subiectum alterius privationis, & habitus ipse oppositi. Cum enim habitus & privatio alligata sint ad certa subiecta, extra quæ non reperiuntur, si in argumentatione, in quâ ex eò, quod prædicatum as-

firmatur de subiecto, inferitur, terminum privativum prædicato oppositum esse affirmandum de termino privativo opposito ipsi subiecto, alter terminus privativus destruat subiectum alterius privationis & habitus ipsi oppositi, consequentia nulla est. Ita enim contingit in præfenti exemplo, cum subiectum cæcitatibus & visus non sit nisi animal, quod destruit mors.

XV. Ad VI. responsio est in Aristotele, nempe, *sensibile non esse scibile, scilicet per se.* Est enim illa prædicatio: *Sensibile est scibile, per accidens.* Sed ad veritatem Regulæ requiritur, ut prædicatum de subiecto per se prædicetur. Confirmatur illa responsio ad præfens exemplum, quod in eo argumentatio procedat ex *Disp. X. hujus Partis Reg. X.* quæ est: *Si concretum prædicatur de concreto, abstractum etiam prædicatur de abstracto:* habent enim se ex unâ parte sensus & scibile, ex alterâ scientia & scibile, ut abstractum & concretum. Ac in explicatione citatæ Regulæ dictum est, eam fallere in prædicationibus accidentalibus.

XVI. Cæterùm disputatio est, *quomodo in animalibus ex materia extrinsecus assumptâ fiat accretio.* Verò magis est consentanea sententia, fieri *per extensionem.* Sed objiciunt: *Si accretio sit per extensionem, diminutio fiet per contractionem.* Posterius falsum est *E. & prius.* Posterius probatur, quia ut accretio & diminutio, ita extensio & contractio sunt contraria. At contrariorum contraria sunt consequentia. XVII.

XVII. Re-
sequen-
tencia
tere: at qu-
nim & di-
consequ-
tate ad a-
to est mo-
libra dicit
re alia co-
fat per e-
tem, qui
materiâ,
de re vid-
ita limita-
quentia,
aliis con-
juncta obti-
XIX.
loqui de
tè oppo-
esse tant-
pat, serv-
detractio-
quâ ex
cum serv-
one ei fa-
do spon-
locum o-

XVII. Resp. Cum unius rei plura esse possunt consequentia, accidere posse ut aliqua contraria consequentia alia tollant, neque possint simul consistere: atque id contingit in presenti. Accretio enim & diminutio habent contraria prædicata seu consequentia quoniam illa est motus à minori quantitate ad majorem ex suggestionem materiæ; hæc vero est motus à majori quantitate ad minorem ex subtractione materiæ. Cum hoc non possunt stare alia contraria prædicata, quod scilicet accretio fit per extensionem, diminutio per contractionem, quia contractio non fit nisi servatâ eadem materiâ, at diminutio fit subtractâ materiâ. Quâ de re videtur Zabarella l. c. Hinc potest Regula ita limitari: *Contrariorum sunt contraria consequentia, nisi illa contraria, consequentia pugnet cum aliis contrariis consequentibus, qua contraria subtracta obtinent.*

XIX. Sed potest & ita responderi: Regulam loqui de contrariis, quorum unum alteri adæquate opponitur. At si verum est, contractionem esse tantum, quando aliquid minore locum occupat, servatâ planè eadem materiâ, & nullâ ejusdem deductione factâ, tunc ipsa non opponitur adæquate extensioni: quia extensio non tantum est, cum servatâ planè eadem materiâ, & nullâ accessione ei factâ majorem locum res occupat, (quomodo spongia extenditur) sed etiam, cum majorem locum occupat accessione novæ materiæ; quo-

LII 2 mo:

modo ignis & corpus animalis extenduntur. Hic certe perspicitur, contractionem in posteriori casu non opponi extensioni.

XIX. Ad illud §. VII. de malis & bonis operibus respondet Philippus Melanchton *Lib. IV. Di. ul. de contrario sensu. Contraria; ad quæ consequantur alia contraria, debere esse paria.* Nam ad calorem intensum & frigus remissum non sunt contraria consequentia. Et per hoc non sequitur: *Malæ opera damnant. E. bona justificant.* Non enim sunt paria bona & mala opera, cum hæc sint perfecte mala, illa autem imperfecte bona.

Regularum Philosophicarum

DISPUTATIO XX.

continens

REGULA II.

pertinentes ad doctrinam.

VERI ET FALSI.

Proposuimus hætenus Titulos qui concernunt unum & multa, atque ea, quæ conveniunt rebus ratione unitatis & multitudinis, sicut ex suprâ dictis constat. Quia ergo alia duo entis attributa, nempe *verum*, cui *falsum*, & bonum, cui *malum* opponitur, in primâ Philosophiâ post doctrinam unius considerari solent, id eò & nos, quæ de iis notanda sunt Regulæ, proponemus.

RE-

Ab eò, q
ve

I. N
les simpl
jecto exi
enim ab
positio
est sive n

II. P
impræse
identita
significa
non esse
statem.
lem: ita
falsum i
rum dic
mar, &
tem, quo
do est au
hoc enim
nos put
pterea,
dicimus
quit, e